

Information från Socialstyrelsen

Birgit Heuchemer, utredare
birgit.heuchemer@socialstyrelsen.se

Elisabeth Lagerkrans, utredare
elisabeth.lagerkrans@socialstyrelsen.se

Enheten Vägledning hälso- och sjukvård 1
Avdelningen Kunskapsstyrning hälso- och sjukvård

2023-10-02

Socialstyrelsen

En svensk statlig
förvaltningsmyndighet,
under Socialdepartementet.

Socialstyrelsen arbetar
med att ta fram föreskrifter,
kunskapsstöd, statistik
samt gör uppföljningar och
utvärderingar.

Socialstyrelsen ...

... följer upp, **utvärderar**,
utreder och undersöker

... sammanställer, utvecklar
och förmedlar **kunskap**

... tar fram **normer** baserade
på lagstiftning och kunskap

... utför andra
myndighetsuppgifter.

Nationella riktlinjer för vård och stöd

- Underlag för prioriteringar och resursfördelning inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten.
 - Rekommendationer på gruppnivå om vilken åtgärd som bör ges vid ett visst tillstånd.
 - Utifrån bästa tillgängliga kunskap.
-
- Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende
 - Nationella riktlinjer för vård och stöd vid adhd och autism

Tidigt upptäckt av funktionsnedsättningar förhindrar allvarliga konsekvenser

- ohälsosamma levnadsvanor
- depression
- relationsproblem
- skolfrånvaro, arbetslöshet
- alkohol- och narkotikaproblem
- olyckor
- självmord

Risk att missa adhd och autism i vissa grupper

- personer med alkohol- eller narkotikaproblem
- personer som kommer i kontakt med rättsväsendet (både offer och förövare)
- personer som är socioekonomiskt utsatta
- personer som får insatser från socialtjänsten
- personer med ett annat förstaspråk än svenska eller med en annan kulturell bakgrund än svensk
- personer med depression, ångest eller bipolär sjukdom
- personer med en förvärvad hjärnskada

Kunskapshöjning inom personalgruppen behövs inom många verksamheter

Brist på undervisning om neuropsykiatriska funktions-nedsättningar i dagens högskoleutbildningar för olika yrken i hälso- och sjukvården och socialtjänsten

Kunskapshöjning behövs bl a

- i beroendevården
- på hem för vård eller boende (HVB)
- på SiS särskilda ungdomshem.

De centralstimulerande adhd-läkemedlen är narkotikaklassade

- Det är viktigt att även vuxna och ungdomar med alkohol- eller narkotika-problem får tillgång till adhd-läkemedelsbehandling efter behov och efter en individuell bedömning, samtidigt med annat stöd för både funktions-nedsättningen och beroendeproblematiken.
- Rutinmässig provtagning (t.ex. urin- eller blodprov) för att säkerställa drogfrihet är inte tillåten

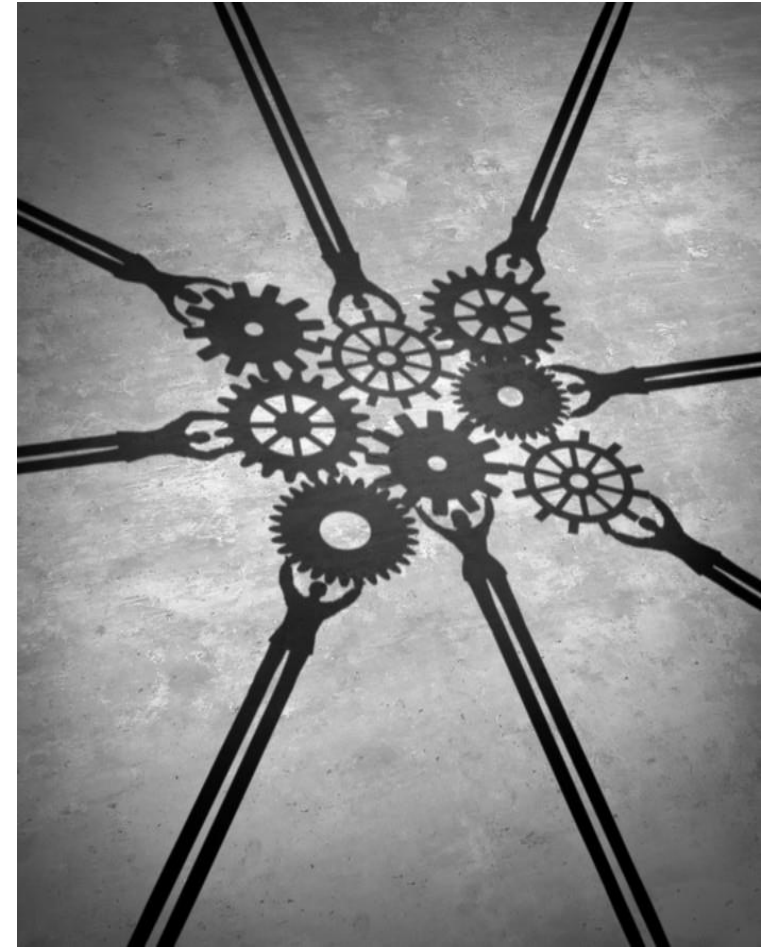
Behandling vid samsjuklighet

- vikten av samverkan

- Psykisk sjukdom är vanligt bland personer med missbruk och beroende. Omvänt är missbruk och beroende vanligare bland personer med psykisk ohälsa än i befolkningen i övrigt
- Personer med samsjuklighet har en ökad risk för ett sämre förlopp samt sämre följsamhet i behandling.
- Viktigt att erbjuda hjälp för båda tillstånden samtidigt.
- Personer med svåra problem av ett eller båda tillstånden har också ofta samtidigt andra problem och därmed behov av ytterligare stöd och insatser t.ex. gällande försörjning, boende, arbetslöshet/brist på sysselsättning, somatiska sjukdomar

Rekommendationer om samverkan För personer med adhd eller autism som ...

- behöver vård från flera instanser
- ska frigges från kriminalvården
- visar tecken på en ogynnsam utveckling
- rekommendationer för olika modeller av samordning (case management)

Socialstyrelsens arbete om hjälpmedel

- **Reglering HSLF-FS 2021:52**
- **Termbanken med definitioner och begrepp**
- **Förskrivning av hjälpmedel**
- **Statistik om förskrivning av hjälpmedel enligt HSL**
- **Kunskapsstöd**
- **Nätverk och arbetar med både hjälpmedel & välfärdsteknik**
- **Följa de individuella stöden i den funktionshinderpolitiska strategin**

Regler som sätter ramar

Stödfunktioner

Bedöma
behov

Följa upp och utvärdera
funktion och nytta

Prova ut, anpassa och
välja hjälpmedel

Instruera och träna

Informera

Stödande material om förskrivning av hjälpmedel

 Socialstyrelsen

Förskrivning av hjälpmedel

Stöd vid förskrivning av hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning

 Socialstyrelsen

Hem > Förskrivning av hjälpmedel

Förskrivning av hjälpmedel
ID: E-006XPV
Språk: Svenska - ★★★★★4

Förskrivning av hjälpmedel – diskussionsmaterial

Stöd till hur webbutbildningen kan användas i gruppdiskussion med förskrivare

 Socialstyrelsen

Hem > Beslutsstöd för prioriteringar på individnivå

utbildning@socialstyrelsen.se

Beslutsstöd för prioriteringar på individnivå
ID: E-602MNO
Språk: Svenska

I statistiken ingår

- **Statistik över personligt förskrivna hjälpmedel** urval från hjälpmedelscentraler, syncentraler, hörcentraler samt ortopedtekniska avdelningar (årligen)
 - Ålder och kön
 - Regionala skillnader mellan hjälpmedelsverksamheterna.
- **Statistik över kostnader för den enskilde**, urval av förskrivna hjälpmedel från kommuner och regioner (vart annat år)
 - Skillnader i kostnader för den enskilde i samband med att ett hjälpmedel tillhandahålls.

Hjälpmedelkostnader för den enskilde

Datainsamlingen från kommunerna och regionerna om avgifter genomförs **vartannat år**

Rapporteringen omfattar:

- Typ av avgift för den enskilde
- Avgiftsnivå för den enskilde per år
- Reparationsavgift för den enskilde
- Eventuellt högkostnadsskydd

Hjälpmedelstatistik - Slutsatser

Fortsatt stora regionala skillnader - förskrivning, ålder och kön

Skillnaderna och avgifterna kan påverka den enskildes möjligheter till delaktighet

Olika åldrar, olika behov och förutsättningar

Statistiken visar endast förskrivning - inte behov

Uppdrag statistik på hjälpmedelsområdet – slutrapport

Statistik om hjälpmedel 2022 och kostnader 2023

Socialstyrelsen har genomfört tre nationella datainsamlingar på hjälpmedelsområdet åren 2020, 2021 och 2022. Därtill har uppgifter om kostnader för den enskilde samlats in vid två tillfällen, 2021 och 2023. De vanligaste förskrivna hjälpmedlen, per hjälpmedelsområde¹ är: rullatorer, förstoraande videosystem, hörapparater i eller bakom örat, samt ankelortoser.

Bakgrund och syfte

Socialstyrelsen har haft regeringens uppdrag att samla in statistik på hjälpmedelsområdet och uppdraget slutredovisades 2021. Syftet med att samla in uppgifter rörande hjälpmedel utgår från behovet av att få en nationell bild av volymer, ålder- och könsfördelning, regionala skillnader samt att förse regioner och kommuner med ett underlag för utvecklingsarbete, och för fördjupade analyser inom området.

I detta statistikfaktablad redovisas resultaten i korthet. I tabellbilagan redovisas ytterligare statistik om förskrivna hjälpmedel från hjälpmedels-, syn-, och hörselcentraler samt ortopediska verksamheter.

När det gäller frågor kring hjälpmedelsstatistikens kvalitet hänvisas till det faktablad som publicerades 2022.

Definition av hjälpmedel

- Hjälpmedel för det dagliga livet: Individuellt utprovad produkt som syftar till att bibehålla eller öka aktivitet, delaktighet eller självständighet genom att kompensera en funktionsnedsättning.
- Hjälpmedel för vård och behandling: Förskrivna medicinteknisk produkt som syftar till att kontrollera, bibehålla eller förbättra ett medicinskt tillstånd och som är avsedd att kunna användas utan hälso- och sjukvårdsutbildning.

Källa: Socialstyrelsens Lemnabank

Förtydligad datainsamling

Data samlas in från fyra olika organisatoriska delar på regional och kommunal nivå: hjälpmedelscentraler, syncentraler, hörcentraler och ortopediska verksamheter. En separat insamling avseende hjälpmedelsavgifter för den enskilde görs vartannat år. Insamlingen av data har hittills gällt två olika format, ögonblicks- eller tvärsnittsdata å ena sidan och antal förskrivningar per år å den andra.

¹ Hjälpmedelsområden: Hjälpmedelscentral, Syncentral, Hörcentral och Ortopedisk verksamhet.

E-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna 2023

Uppföljning av den digitala utvecklingen i
socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård

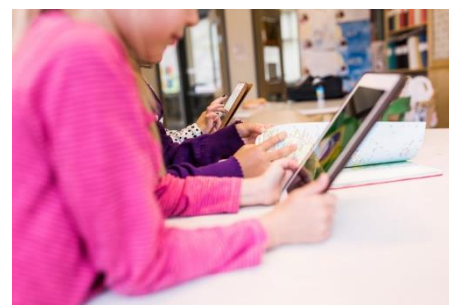

Bilaga – Tabeller – Statistik om hjälpmedel 2022 och kostnader 2023

Vilken utveckling vill vi se?

Att personer med funktionsnedsättning får tillgång till

- bedömning, utredning och rehabilitering eller habilitering (inklusive hjälpmedel) utifrån sina behov och förutsättningar
- kunskapsbaserad och jämlik rehabilitering eller habilitering (inklusive hjälpmedel) oavsett var man bor i landet

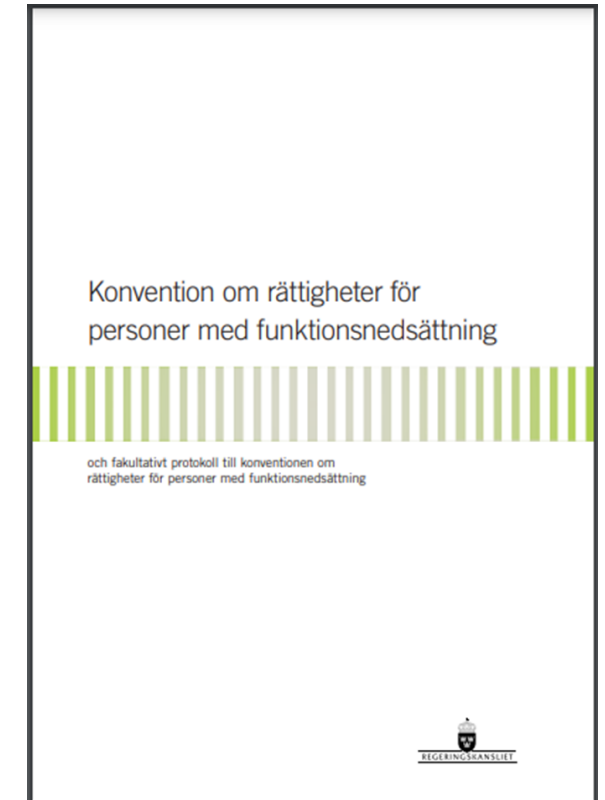
Det nationella målet för funktionshinderpolitiken

Uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället

Genomförandet av det nationella målet ska inriktas mot fyra områden:

- Principen om universell utformning
- Befintliga brister i tillgängligheten
- Individuella stöd och lösningar för individens självständighet och
- Att förebygga och motverka diskriminering.

För att dessa mål ska kunna förverkligas behöver personer med funktionsnedsättning fungerande hjälpmedel.

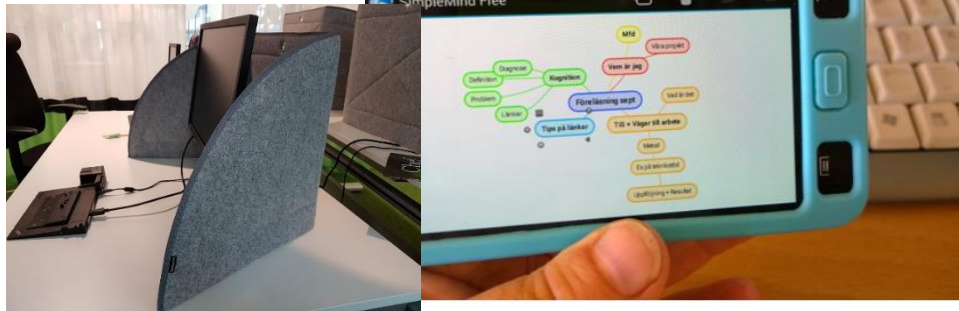
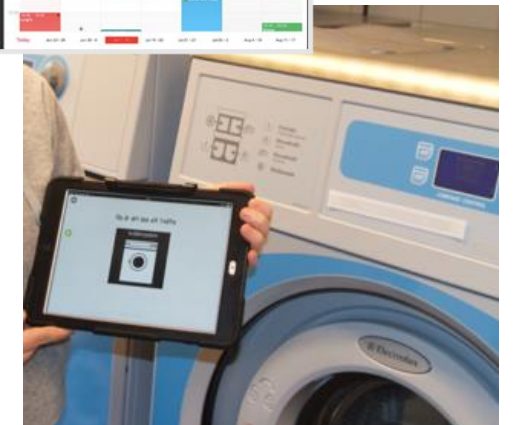
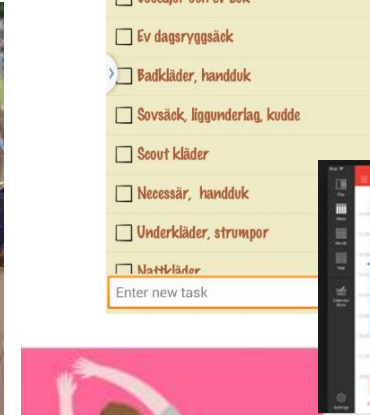
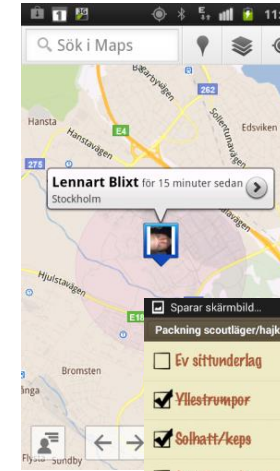
FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt

Vilka hjälpmedel finns?

- **Förskrivningsbara (HSL)**
- **Produkter man köper själv**
- **Anpassningar**
- **Råd och stöd, träna rutiner**

Vilka hjälpmedel finns?

- Förskrivningsbara (HSL)
- Produkter man köper själv
- Anpassningar
- Råd och stöd, träna rutiner

Länkar

Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/regler-och-riktlinjer/nationella-riktlinjer/riktlinjer-och-utvarderingar/missbruk-och-beroende/>

Nationella riktlinjer för vård och stöd vid adhd och autism

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/regler-och-riktlinjer/nationella-riktlinjer/riktlinjer-och-utvarderingar/adhd-och-autism/>

HSLF-FS 2021:52

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/foreskrifter-och-allmanna-rad/2021-6-7503.pdf>

Termbanken

<https://termbank.socialstyrelsen.se>

Skrift Förskrivning av hjälpmedel

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-12-7673.pdf>

Stöd och utbildning om förskrivning av hjälpmedel

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/funktionshinder/hjalpmedel/stod-och-utbildning/>

Uppdrag statistik på hjälpmedelsområdet – Slutrapport

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2021-12-7696.pdf>

Årlig statistik om hjälpmedel

<https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/alla-statistikammen/hjalpmedel/>

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

<https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/funktionshinder/konvention-om-rattigheter-for-personer-med-funktionshinder-a4-webboptimerad.pdf>

Myndigheten för delaktighet, MFD, om funktionshinderspolitik

<https://www.mfd.se/kunskap/funktionshinderspolitiken/mal-och-inriktning/>

**Mer information finns på:
www.socialstyrelsen.se**